

Irak: Situasjonen for Mahmoud al-Sarkhis tilhengere etter april 2022

- Har situasjonen for tilhengere av den kontroversielle geistlige Mahmoud al-Sarkhi endret seg de senere årene, og spesielt etter april 2022?

Mahmoud al-Sarkhi og hans tilhengere

Mahmoud al-Sarkhi er en sjiageistlig figur som etter 2003 har bygget opp en politisk-religiøs bevegelse i Irak. Bevegelsen har fremmet en rekke kontroversielle synspunkter. Landinfo har tidligere beskrevet al-Sarkhi, hans bevegelse og de mange konfliktene den har vært knyttet til i responsen «Irak: Ayatollah Mahmoud al-Hasani al-Sarkhi og hans tilhengere» (Landinfo 2016).

Denne responsen tar for seg situasjonen for al-Sarkhi og hans tilhengere siden 2016, med fokus på perioden etter april 2022. Dette skyldes at en imam knyttet til al-Sarkhi i april 2022 kom med en rekke svært kontroversielle uttelselser, som vekket sterke reaksjoner fra politiske og religiøse aktører i Irak.

Al-Sarkhis bevegelse etter 2016, og hendelsene i april 2022

Som beskrevet i Landinfos respons fra 2016 har al-Sarkhi lenge vært i konflikt med irakiske myndigheter, den politiske eliten og det sjiageistlige etablissementet. Dette har ledet til konfrontasjoner med både amerikanske styrker og irakiske myndigheter, blant annet i 2014, da 45 personer skal ha blitt drept, og rundt 100 arrestert (se Landinfo 2016, s. 3).

Bakgrunnen for konfrontasjonen den gang skal ifølge en analyse fra den Abu Dhabi-baserte tenketanken Emirates Policy Center (EPC) ha vært al-Sarkhis kritikk av storayatollah Ali al-Sistanis fatwa som oppfordret irakere til å delta i den væpnede kampen mot IS (EPC 2022). Denne fatwaen brukes av folkemobiliseringsstyrkene som begrunnelse for deres opprettelse, og kritikk av den kan således forstås som kritikk av legitimiteten til folkemobiliseringsstyrkene.

Irakiske myndigheter stengte moskeen som utgjorde al-Sarkhis base etter konfrontasjonen i 2014, og bevegelsen ble med det mindre synlig. Al-Sarkhis

bevegelse inntok etter dette en noe mer diskret rolle, men fortsatte å bygge moskeer og religiøse samlingsbygg kjent som Hussainiyyaer, tilsynelatende uten at myndighetene tok grep for å hindre dette (EPC 2022).

I april 2022 kom det så til en ny konfrontasjon mellom myndighetene og al-Sarkhi. Bakgrunnen var at en geistlig tilknyttet al-Sarkhis bevegelse, Ali Musa al-Masudi, under fredagsprekenen tok til orde for at det å bygge og dyrke monumenter over noens grav er uislamsk (Mahmoud 2022). Dette ble tolket som et angrep på helligdommene som bygges på gravene til viktige figurer og geistlige. Dyrkelsen av disse er et helt sentralt element innen sjiaislam (Al-Nashmi 2022; Bates & Rassam 2001, s. 61-63; Dagher 2022; Mahmoud 2022). Et slikt syn er med andre ord i strid med allment aksepterte oppfatninger innen sjiaislam, og med synet til ledende sjiageistlige, inkludert al-Sistani og andre storayatollaher i Irak.

Reaksjonene på al-Masudis uttalelser var umiddelbare. Store menneskemengder angrep kontorer og moskeer tilhørende al-Sarkhis bevegelse ulike steder i landet, og skal ha tent på flere bygninger og jevnet en moské med jorden (Al-Nashmi 2022; EPIC 2022; Mahmoud 2022). Den emiratiske avisen The National skrev at folkemengdene som angrep kontorene og moskeene antas å være tilhengere av Muqtada al-Sadr, den populistiske lederen av Sadr-bevegelsen og den tilknyttede væpnede gruppen Saraya al-Salam. Al-Sadr selv uttalte at al-Sarkhi hadde «tre dager på seg» til å ta avstand fra al-Masudis uttalelser, ellers ville han «deal with him and people like him according to the law, religious law and social custom» (Mahmoud 2022).

Irakiske myndigheter reagerte også raskt, og arresterte al-Masudi samt et ukjent antall av al-Sarkhis tilhengere ulike steder i landet (Al-Nashmi 2022; EPIC 2022; Mahmoud 2022). Sikkerhetsmyndighetene annonserte at de hadde stengt alle al-Sarkhis «hovedkvarterer» (Al-Nashmi 2022). Iraks Supreme Judicial Council annonserte videre at en arrestordre var utstedt for al-Sarkhi selv (Al-Nashmi 2022), som har levd i skjul siden 2004 (Landinfo 2016, s. 3). Arrestordren ble utstedt på grunnlag av artikkel 372 av straffeloven (Al-Nashmi 2022), som foreskriver bøter eller opp til tre års fengsel for den som offentlig fornærmer en religion eller dens symboler (Iraqi Penal Code 1969).

Det irakiske innenriksdepartementet kom også med flere karakteristikk av al-Sarkhis bevegelse som er verdt å merke seg. Departementet skal ha vist til al-Sarkhis tilhengere som «a stray and perverted group that takes the guise of religion» (Al-Nashmi 2022) og som en «radikal bevegelse» (EPIC 2022), og skal videre ha beskyldt al-Sarkhi for å følge en «extremist ideology to spread sedition and to abuse the religious symbols and revered shrines» (Mahmoud 2022). Man gjør det med andre ord klart at al-Sarkhis bevegelse ikke er å anse som en legitim del av sjiaislam, og at bevegelsen utgjør en form for radikal ekstremisme som er farlig for samfunnet.

Oppsummert: situasjonen for al-Sarkhis bevegelse etter april 2022

Myndighetenes reaksjoner og uttalelser i april 2022 viser tydelig at man, i alle fall på dette tidspunkt, ønsket å gjennomføre en tydelig markering overfor al-Sarkhis bevegelse, og å sørge for at denne ikke kunne fortsette på samme måte (eksempelvis ved å stenge bevegelsens hovedkvarter). Dette har man dog også gjort tidligere, for så å tillate at bevegelsen igjen vokser, som beskrevet ovenfor.

En rekke av al-Sarkhis tilhengere ble arrestert i april, men Landinfo har ikke funnet informasjon om eksakt antall, hvorfor nettopp disse ble arrestert, eller hva som har skjedd med disse siden. Landinfo har heller ikke funnet informasjon som omtaler situasjonen for tilhengere av al-Sarkhi og deres familier som sådan. Like fullt synes det klart at staten, i alle fall våren 2022, anså bevegelsen som et problem som måtte håndteres.

Videre møtte bevegelsen sterke reaksjoner også fra Muqtada al-Sadr og hans tilhengere. Al-Sadrs bevegelse og den tilknyttede væpnede gruppen Saraya al-Salam har ved flere anledninger demonstrert sin evne til å ramme personer som gruppen av ulike årsaker ønsker å ramme, og anklages for å stå bak blant annet drap på velkjente aktivister. Gruppen har så langt kunnet gjøre dette uten å møte reaksjoner eller straff fra myndighetene. For mer om dette, se responsen Irak: Risiko forbundet med kritikk i sosiale medier mot maktpersoner eller -instanser (Landinfo 2023).

Synet al-Masudi ga uttrykk for, og som både myndigheter og al-Sadr tydelig knyttet til al-Sarkhis bevegelse som sådan, er i strid med gjeldende doktrine innenfor sjiaislam, og synet til de etablerte sjiageistlige i Irak. Innenriksdepartementet er i sine uttalelser klare på at gruppen anses som ekstremistisk, og som en gruppe som er i strid med sjiaislam.

Et slikt syn setter al-Sarkhis bevegelse i opposisjon til myndighetene, sjiaetablisementet, de sjiaetabliserte væpnede gruppene i folkemobiliseringsstyrkene (herunder Saraya al-Salam) og sannsynligvis svært mange sjiamuslimske irakere som sådan.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

Al-Nashmi, Fadel (2022, 14. april). Iraqi Interior Ministry to Enforce Law to Deter Those Seeking 'Sedition'. *Asharq al-Awsat*. Tilgjengelig fra <https://english.aawsat.com/home/article/3591386/iraqi-interior-ministry-enforce-law-deter-those-seeking-%E2%80%98sedition%E2%80%99> [lastet ned 9. januar 2023].

Bates, Daniel G. & Rassam, Amal (2001). *Peoples and cultures of the Middle East* (2. utg.). New Jersey: Prentice Hall.

Dagher, Munqith (2022). Manufacturing Extremism in Iraq: ISIS, the Sarkhi Movement, and Popular Discontent. *Fikra Forum*. Tilgjengelig fra <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/manufacturing-extremism-iraq-isis-sarkhi-movement-and-popular-discontent> [lastet ned 9. januar 2023].

EPC, dvs. Emirates Policy Center (2022, 12. mai). *Sarkhi's Group in Iraq and its Clash with Shia Mainstream Parties*. Abu Dhabi: EPC. Tilgjengelig fra <https://www.epc.ae/en/details/featured/sarkhi-s-group-in-iraq-and-its-clash-with-shia-mainstream-parties> [lastet ned 9. januar 2023].

EPIC, dvs. Enabling Peace in Iraq Center (2022, 14. april). *ISHM: APRIL 7 – 14, 2022*. Washington D.C.: EPIC. Tilgjengelig fra <https://enablingpeace.org/ishm348/> [lastet ned 9. januar 2023].

Iraqi Penal Code (1969, juli). *Iraqi Penal Code*. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/docid/452524304.html> [lastet ned 19. januar 2022].

Landinfo (2016, 24. oktober). *Irak: Ayatollah Mahmoud al-Hasani al-Sarkhi og hans tilhengere*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Irak-Respons-Ayatollah-Mahmoud-al-Hasani-al-Sarkhi-og-hans-tilhengere-24102016.pdf> [lastet ned 9. januar 2023].

Landinfo (2023, 6. januar). *Irak: Risiko forbundet med kritikk i sosiale medier mot maktpersoner eller -instanser*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2023/01/Landinfo-respons-Irak-Risiko-forbundet-med-kritikk-i-sosiale-medier-mot-maktpersoner-eller-instanser-06012022-rettelse-10012023.pdf> [lastet ned 21. mars 2023].

Mahmoud, Sinan (2022, 14. april). Mobs demolish Iraq offices of controversial Shiite cleric. *The National*. Tilgjengelig fra <https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/2022/04/14/mobs-demolish-iraq-offices-of-controversial-shiite-cleric/> [lastet ned 9. januar 2023].

© Landinfo 2023

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.